

# 1. ULOGA DRŽAVE U EKONOMIJI

## 1.1. Uloga države u uslovima tranzicije

Nakon raspada SFR Jugoslavije, **socijalistički samoupravni sistem** privređivanja, koji se zasnivao na društvenom vlasništvu sredstava za proizvodnju i radničkom samoupravljanju, **zamjenjuje se kapitalističkim, tržišno usmjerenim sistemom**, koji se zasniva na privatnom vlasništvu, slobodnom poduzetništvu i koji je razvijen u zemljama zapadne zemljine hemisfere.

**Prelaskom** sa socijalističkog na kapitalistički, tržišno orjentisani sistem privređivanja, **uloga države se mijenja**. Država reducira svoju ulogu s glavnog regulatora procesa alokacije resursa u ulogu onoga ko osigurava pravnu regulativu, koja je nužna za samoregulaciju i alokaciju sredstava unutar sistema i koja interveniše na tržištima onih dobara gdje je to neophodno i gdje privatna inicijativa, kao isključivo profitno motivisana, nema interesa.

Današnji ekonomski stručnjaci **skloni su tržištu** kao glavnom mehanizmu koordinacije privrednih subjekata, odnosno regulisanju privrednih tokova. Tržište je pod određenim uslovima **zaista i najsnažniji mehanizam** racionalne alokacije resursa i u stanju je da na najbolji način dadne odgovore na pitanja „što“, „kako“ i „za koga“. Međutim, tržište to dobro radi samo ako je obezbijeđena tzv. **„savršena konkurencija“**, koja onemogućava pojedinom učesniku na tržištu značajan uticaj na visinu cijena, koja omogućava slobodan ulaz i izlaz iz tržišta, te postojanje dovoljno visokog nivoa pravovremene informisanosti učesnika. S obzirom da je navedene uslove potrebno obezbijediti, u tome pripomaže država.

Pri svom djelovanju **država vrši javnu potrošnju**, tj. stvaraju se javni rashodi, koji se dijele prema različitim kriterijima. **Postoje brojni rashodi** na dobra i usluge i transfere, rashodi središnje državne vlasti, rashodi entitetskih vlasti, rashodi lokalnih vlasti, budžetski i vanbudžetski, vojni i civilni, redovni i vanredni, produktivni i neproduktivni, itd. Bez obzira na vrstu podjele i način na koji se analiziraju javni rashodi, za sve njih vrijedi da moraju biti strogo u funkciji ostvarivanja opšteg interesa i privrednog razvoja, te da se poštuju načela umjerenosti i štednje koliko god je to moguće.